

POSTANOWIENIE

Dnia 24 czerwca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z odwołania P. R.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K.

o ustalenie istnienia obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 24
czerwca 2021 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 20 maja 2020 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. nie obciąża odwołującego się kosztami pełnomocnika
organu rentowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

W wyroku z dnia 20 maja 2020 r., sygn. akt III AUa (...), Sąd Apelacyjny w (...) – w sprawie z odwołania P. R. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K. – oddalił apelację odwołującego się od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K. z dnia 17 stycznia 2020 r., sygn. akt IV U (...), w którym Sąd Okręgowy oddalił odwołanie odwołującego się od decyzji organu rentowego z dnia 23 kwietnia 2019 r., nr: (...), w której ZUS stwierdził, że P. R. jako osoba prowadząca działalność gospodarczą nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od 1 listopada 2017 r. i dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od 1 listopada 2017 r.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego odwołujący się zaskarżył skargą kasacyjną. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na przyczyny przyjęcia skargi do rozpoznania określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Autorka skargi wskazała na „konieczność dokonania wykładni art. 3 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców, z którego wynika, iż „Działalnością gospodarczą jest zorganizowana działalność zarobkowa, wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły”. Wykładnia niniejszego przepisu jest istotna dla właściwego zastosowania przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych tj. art. 8 ust. 6 i art. 13 pkt. 4.”. W ocenie skarżącego „na tle stanu faktycznego w niniejszej sprawie rodzi się zagadnienie prawne czy osobiste prowadzenie czynności organizacyjnych polegających np. na osobistym prowadzeniu czynności inwestycyjnych - rozbiórka znacznej części budynku i jego elementów, pakowanie i wywożenie przedmiotów, spotykanie się z projektantami, kontrahentami oraz podejmowanie czynności formalno - prawnych zmierzających do rozpoczęcia faktycznej inwestycji, może zostać uznane za prowadzenie działalności gospodarczej. Wolą Ubezpieczonego nigdy nie było zaprzestanie działalności gospodarczej a podejmowane przez Ubezpieczonego działania miały zmierzać do osiągnięcia celu w postaci uzyskania w przyszłości wyższego zarobku. Ubezpieczony podejmując decyzję o zamknięciu restauracji nie podjął decyzji o zamknięciu działalności gospodarczej - Ubezpieczony dokonał oceny ryzyka, porównał koszty z potencjalnymi dochodami przy rozpoczęciu działalności w innym miejscu i uznał, iż najbardziej ekonomiczne będzie prowadzenie prac gospodarskich osobiście, przy pomocy znajomych oraz członków rodziny. Dokonanie tej analizy już stanowi proces myślowy w kategoriach ekonomicznych charakterystycznych dla prowadzenia działalności gospodarczej”. Dodatkowo rozważenia wymaga „czy przedłużający się proces inwestycyjny w związku długością rozpatrywania spraw przez organy administracji i sądy administracyjne może skutkować oceną, iż działalność gospodarcza nie jest prowadzona w sytuacji, gdy rozstrzygnięcie organów ma wpływ na zakres, miejsce i sposób prowadzenia działalności gospodarczej”.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o: 1) wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, 2)

oddalenie skargi kasacyjnej - w przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, 3) zasądzenie od odwołującego na rzecz organu rentowego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa prawnego, według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującego się nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

W świetle utrwalonego już orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym

także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571); 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179); 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z dnia 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504) i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa i praktyki sądowej. Wymóg ten jest uzasadniony publicznymi celami rozpoznania przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2007 r., V CSK 356/07, LEX nr 621243). Ograniczenie się przez skarżącego do pytania nie jest wystarczającym określeniem zagadnienia prawnego, jeżeli zagadnienie prawne nie zostało przedstawione bez odniesienia się do ogólnych problemów interpretacyjnych (postanowienie Sądu Najwyższego z 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451).

Zgodnie z dotychczasowym orzecznictwem Sądu Najwyższego skarżący – opierając wniosek o przyjęcie jego skargi do rozpoznania na przyczynie przyjęcia skargi określonej w przepisie art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. – powinien określić, które

przepisy wymagają wykładni, ale także wskazać, na czym polegają poważne wątpliwości związane ze stosowaniem tych przepisów wraz z podaniem doktrynalnego lub orzeczniczego źródła tych wątpliwości (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Konieczne jest opisanie tych wątpliwości, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 3 listopada 2003 r., II UK 184/03; z dnia 22 czerwca 2004 r., III UK 103/04, czy też z dnia 17 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Jeżeli zaś skarżący powołuje się na rozbieżności w orzecznictwie sądowym, to zobowiązany jest przytoczyć te rozbieżne orzeczenia Sądów, przy czym musi wykazać, że występująca w nich rozbieżność ma swoje źródło w różnej wykładni przepisu albo wykazać, że wykładnia dokonana przez Sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2008 r., II CSK 21/08, LEX nr 794605). Chodzi przy tym o rozbieżności w wykładni przepisu prawa, a nie o rozbieżności w jego zastosowaniu. Ponadto, ze względu na publiczne cele, jakie ma do spełnienia rozpoznanie przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej, skarżący powinien także wykazać celowość dokonania wykładni przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 19 października 2012 r., III SK 15/12, LEX nr 1228636 oraz z dnia 19 października 2012 r., III SK 13/12, LEX nr 1228618).

Uwzględniając przedstawione założenia interpretacyjne należy stwierdzić, że autorka rozpatrywanej skargi kasacyjnej nie przedstawia ani istotnego zagadnienia prawnego sprawy w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., ani też potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.).

Poza postawieniem ogólnikowych (retorycznych) pytań w uzasadnieniu wniosku nie zawarto odpowiedniej jurydycznej argumentacji wykazującej, że w sprawie rzeczywiście występują przyczyny przyjęcia skargi do rozpoznania określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

W uzasadnieniu wniosku nie uwzględnia się stanowiska zaskarżonego wyroku w zakresie zasadniczych ustaleń stanu faktycznego, jak i w zakresie jego oceny prawnej. Sąd Apelacyjny w (...) wskazał, że kwestią sporną w sprawie było ustalenie, czy odwołujący się prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą i w związku z tym podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od 1 listopada 2017 r. i dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu od 1 listopada 2017 r. Sąd drugiej instancji – oceniając zgromadzony w sprawie materiał dowodowy – stwierdził, że P. R. nie prowadził w spornym okresie działalności gospodarczej, a jedynie fakt ten pozorował, podejmując czynności organizacyjne oraz formalnoprawne mające świadczyć o zamiarze wykonywania przez niego działalności. Jedyne prace jakie odwołujący się wykonywał od września 2017 r. w lokalu S., to wynoszenie sprzętu, czy czynności prowadzące do rozbiórki tego lokalu. Sąd drugiej instancji nie podzielił twierdzeń apelacji, że czynności te stanowiły przygotowywanie do prowadzenia działalności gospodarczej. Ubezpieczony przez ponad 2 lata nie tylko nie dokończył rozbiórki lokalu, ale także od 1 listopada 2017 r. do dnia wydania zaskarżonej decyzji - 23 kwietnia 2019 r., a także do dnia wyrokowania przez sąd pierwszej instancji - 17 stycznia 2020 r., nie podjął i nie prowadził działalności gospodarczej w rozumieniu art. 3 ustawy – Prawo przedsiębiorców, czy uprzednio obowiązującego art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Według Sądu drugiej instancji zeznania świadków jedynie potwierdzają, że P. R.. faktycznie podejmował czynności w celu rozbiórki lokalu. Również okoliczność, że skarżący konsultował się z projektantem, czy też z architektem w zakresie projektu, nie może zmienić oceny o braku prowadzenia działalności gospodarczej skutkującej podleganiu obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym. Natomiast istotnym dla oceny sprawy jest fakt, że przez cały okres, gdy trwały ustalenia w zakresie rozbiórki lokalu odwołujący utrzymywał się z oszczędności; odwołujący się nie osiągał od 1 września 2017 r. przychodów z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej.

Według Sądu drugiej instancji brak było dowodów wykonywania i prowadzenia działalności gospodarczej przez ubezpieczonego w rozumieniu przytoczonych wyżej przepisów od 1 listopada 2017 r., w szczególności brak wykazania podejmowania czynności w sposób zorganizowany (o charakterze

zawodowym), podporządkowany racjonalnemu gospodarowaniu, a przede wszystkim o charakterze zarobkowym. Ubezpieczony nie był nawet w stanie wskazać, kiedy taką działalność na nowo podejmie. Czynności podjęte i wykonywane przez ubezpieczonego, a prowadzące do jednego celu, jakim była rozbiórka lokalu nie były wystarczające do tego, aby uznać, że w spornym okresie odwołujący w rzeczywistości wykonywał przedmiotową działalność. Sąd drugiej instancji stwierdził, że odwołujący się we wskazanym okresie nie prowadził działalności gospodarczej, a w konsekwencji nie podlegał obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 12 ust. 1 ustawy systemowej oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu na podstawie art. 11 ust. 2 powołanej ustawy.

Autorka skargi – w uzasadnieniu wniosku – nie przedstawiła przekonującej argumentacji polemicznej, którą zakwestionowałyby prawidłowość stanowiska zaskarżonego wyroku w zakresie analizy interpretacyjnej przepisów prawa określających sygnalizowaną kwestię. Dodać wypada, że Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23 września 2020 r., II UK 353/18 – LEX nr 3106218, stwierdził, że cechą działalności gospodarczej jest prowadzenie jej dla zysku, który powinien wystarczyć na koszty działalności, utrzymanie przedsiębiorcy i dalszy rozwój. Ubezpieczenie społeczne nie jest celem głównym działalności gospodarczej. Celem tym jest zarobek, czyli dochód pokrywający w pełni koszty działalności, w tym ubezpieczenia społecznego, a ponadto wystarczający na utrzymanie oraz rozwój przedsiębiorcy. Swoboda działalności gospodarczej nie jest równoznaczna z jej dowolnością, gdyż działalność ta podlega regulacji, co oznacza, że nie wystarcza subiektywne przekonanie i własna kwalifikacja kształtowanej sytuacji jako działalności gospodarczej. Jako tytuł podlegania ubezpieczeniom społecznym działalność gospodarcza podlega kontroli organu rentowego.

Również w ocenie obecnego składu Sądu Najwyższego, *ad casum* wykonywanie przez bardzo długi okres czynności rozbiórkowych i w przypadku bardzo małej inwestycji nie podjęcie przez 2 lata działalności przynoszącej dochód, nie można uznać za prowadzenie działalności gospodarczej, gdyż nie można takich czynności faktycznych potraktować jako wykonywanie usług lub działalności handlowej, które, co do zasady, powinny być nastawione na osiągnięcie zarobku.

Zatem ustalona w zaskarżonym wyroku sytuacja faktyczna i prawna budziła uzasadnione wątpliwości jako tytuł podlegania ubezpieczeniom społecznym.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. (pkt 1.). Rozstrzygnięcie zawarte w pkt 2. niniejszego postanowienia ma podstawę w art. 102 k.p.c.